

2. **Вовчак О.Д.** Банківська справа : навч. посібн. / О.Д. Вовчак, Н.М. Рицишин. – Львів : Вид-во "Новий світ". – 2008. – 560 с.
3. **Войцехівський С.В.** Бухгалтерський облік в кредитних спілках / С.В. Войцехівський. – К. : Міжнародний ін-т інноваційних наукових та освітніх технологій, 2004. – 320 с.
4. **Інструкція** по застосуванню Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99, № 291. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.rada.gov.ua>.
5. **Інструкція** про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку банків України, затверджена постановою правління НБУ від 17.06.2004, № 280. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.rada.gov.ua>.
6. **Кредитні спілки в Україні: основні засади діяльності.** – К. : Вид-во УІРФР, 2005. – 448 с.
7. **Лагутін В.Д.** Кредитування: теорія і практика / В.Д. Лагутін. – К. : Вид-во "Наука", 2001. – 140 с.
8. **Методичні рекомендації** щодо ведення бухгалтерського обліку кредитною спілкою та об'єднаною кредитною спілкою: затверджені розпорядженням державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 18.12.2003, № 171. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.rada.gov.ua>.
9. **Петрук О.М.** Банківська справа : навч. посібн. / за ред. д.е.н, проф. Ф.Ф. Бутинця. – К. : Вид-во "Кондор", 2004. – 148 с.
10. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov.ua/>.
11. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.dfp.gov.ua/>.

Галань О.А., Мохняк В.С. Аспекты совершенствования учета кредитных операций в кредитных союзах

Рассмотрены особенности учета кредитных операций в кредитных союзах, сравнены процессы формирования информации о расчетах по кредитам в автоматизированных системах учета банков и кредитных союзов и предложены пути совершенствования организации бухгалтерского учета кредитных операций и подготовки информации о кредитных операциях.

Halan O.A., Mokhnyak V.S. Accounting aspects of improvement of credit in credit union

The features of the account of credit transactions in credit unions, compared to the processed of information on payments for loans in an automated system of banks and credit unions and the ways of improving the organization of accounting operations and preparation of credit information on credit operations.

УДК 338

*Доц. Н.І. Горбаль, канд. екон. наук;
студ. Г.В. Михайляк – НУ "Львівська політехніка"*

**ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ
ФОНДООСНАЩЕНІСТЮ ВИРОБНИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ**

З позиції функціонального підходу, розглянуто процес управління фондооснащеністю виробництва як процес планування, організування, мотивування, контролювання та регулювання, а також надано змістовну характеристику кожному з етапів цього процесу.

Ключові слова: контролювання, мотивування, планування, організування, основні засоби, регулювання, управління, фондооснащеність виробництва.

Актуальність проблеми та її зв'язок з важливими науково-практичними завданнями. В умовах соціально-економічного розвитку, що склалися в Україні, неефективне використання ресурсів, від діяльності яких знач-

ною мірою залежить підйом вітчизняної економіки, підвищення добробуту та якості життя громадян, призводить до зниження продуктивності праці, рівня прибутковості діяльності, скорочення бюджету й обсягу ВВП.

Економічна ефективність функціонування підприємства, зокрема і його міжнародна економічна діяльність, значною мірою залежить від раціонального використання задіяного капіталу і, насамперед, основних засобів, які становлять значну його частку [3, с. 83]. Це спонукає підприємства систематично аналізувати величину і стан основних засобів, оцінювати ефективність їх віддачі, оскільки саме завдяки цьому спостерігатиметься зниження чи підвищення показників фондооснащеності виробництва, фондовіддачі чи прибутковості підприємства.

Аналізування рівня показника фондооснащеності виробництва є важливим завданням для кожного підприємства, оскільки саме завдяки цьому показнику можна визначити, наскільки основні фонди та виробничі потужності підприємства відповідають ефективному функціонуванню. Як відомо, у процесі виробництва продукції та надання послуг основні засоби піддаються фізичному і моральному зношуванню, внаслідок чого вони втрачають свою вартість. Тому, щоб вчасно запобігти такому старінню основних засобів, яке, своєю чергою, призводить до додаткових затрат підприємств, потрібно здійснювати моніторинг процесу управління фондооснащеності виробництва. Якщо показник фондооснащеності виробництва протягом аналізованого періоду спадає, то це свідчить про старіння основних фондів та виробничих потужностей підприємств. Якщо ж спостерігається протилежне, то з впевненістю можна сказати, що підприємство функціонує ефективно та основні виробничі фонди відповідають технологічним стандартам. Відтак, зазначена проблематика є актуальною для вітчизняних підприємств та потребує виконання досліджень у цьому напрямку.

Аналіз останніх наукових досліджень з досліджуваної проблеми та визначення питань, що ще не вирішені. Теоретичні та прикладні засади сутності управління загалом та управління фондооснащеністю виробництва зокрема висвітлено у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких варто виділити Є. Барвінську, І. Бойчик, М. Єрмоленка, А. Єрохіна, О. Крайника, О. Криворучко, О. Кузьміна, О. Мельник, П. Перерву, Й. Петровича та ін. У працях цих учених розкрито сутність процесу управління, розглянуто з різних позицій трактування поняття "управління" та особливості його здійснення стосовно різних об'єктів, обґрунтовано роль та значення показника фондооснащеності виробництва для характеристики стану основних фондів підприємств, наведено методику його розрахунку тощо. Проте, незважаючи на чималу кількість робіт за цією тематикою, низку важливих питань і досі не вирішено. Зокрема, актуальними потрібно вважати проблеми дослідження процесу управління фондооснащеністю виробництва як єдиного цілого, як конкретної функції менеджменту, а не лише як набору окремих завдань цього процесу. Наведене вище пояснює вибір досліджуваної тематики.

Мета дослідження. Розглянути управління фондооснащеністю виробництва з позицій функціонального підходу та надати змістовну характеристику кожному з етапів цього процесу.

Викладення основного матеріалу дослідження. І. Отенко [6, с. 17] зазначає, що управлінська діяльність – один із найважливіших чинників функціонування та розвитку організацій в умовах ринкової економіки, яка постійно ускладнюється та вдосконалюється. Для визначення такої діяльності був уведений в лексикон і широко використовується в управлінській та діловій сфері термін "менеджмент". Він походить від англ. management – "управління". Цей переклад можна доповнити такими додатковими визначеннями, як "вміння і мистецтво управляти, добиватися" [6, с. 18]. Поняття "менеджмент" досить широко трактується у світовій літературі. Тому будь-якого єдиного його визначення не може бути. У Великому тлумачному словнику української мови зазначено, що "управління" – це перетворення інформації про стан об'єкта в командну інформацію від суб'єкта.

Одне з найбільш вдалих трактувань терміна "управління" наведено у роботі О. Кузьміна та О. Мельник [5, с. 9]. Згідно з їхнім підходом, термін "управління" означає цілеспрямовану дію на об'єкт з метою змінити його стан або поведінку у зв'язку із зміною обставин. Натомість менеджмент автори розглядають як різновид управління та ототожнюють саме із управлінням людьми. Отже, термін "управління" автори трактують значно ширше, аніж термін "менеджмент".

З урахуванням розглянутого та обґрунтованого у роботі згаданих вище авторів підходу до трактування терміна "управління", процес управління фондооснащеністю виробництва треба розглядати як конкретну функцію менеджменту (одну з численних на підприємстві), реалізація якої повинна виконуватись шляхом послідовного перебігу загальних функцій (рис.):

- планування значення показника фондооснащеності виробництва на підприємстві;
- закріплення за конкретними посадовими особами (чи підрозділами) посадових обов'язків, які стосуються управління фондооснащеністю виробництва, їх відповідальності та повноважень;
- мотивування працівників, які залучені до процесу управління фондооснащеністю виробництва;
- контролювання рівня виконання завдань та досягнення цілей, що стосуються показника фондооснащеності виробництва, виявлення відповідних відхилень, збоїв та вад і причин їх виникнення;
- усунення відхилень, збоїв та вад, що виникають у процесі управління фондооснащеністю виробництва.

Рис. Процес управління фондооснащеністю виробництва на підприємстві

Примітка: запропонував автор на підставі [4-6].

Як видно з рисунку, планування значення показника фондооснащеності виробництва на підприємстві є першим етапом реалізації процесу управління ним у межах технології менеджменту. Як відомо з літературних джерел, планування може бути стратегічним та тактичним. Отже, значення показника фондооснащеності може плануватись на довготермінову перспективу (стратегічно), а також на період до року (тактично). Очевидно, що перш ніж встановити планове значення показника фондооснащеності, на етапі планування треба реалізувати низку завдань: по-перше, варто зібрати необхідну інформацію, яка надасть достатньо повну характеристику чинників, від яких змінюється значення показника фондооснащеності виробництва.

По-друге, потрібно обрати методи аналізу чинників внутрішнього та зовнішнього середовищ. Найкращим буде такий метод, як порівняння, оскільки саме завдяки цьому методу можна спостерігати, як змінюватиметься значення показника фондооснащеності виробництва протягом встановленого терміну.

По-третє, важливо враховувати показники (економічні, соціальні, технологічні та ін.), які найповніше характеризуватимуть очікувані результати та тенденції зміни показника фондооснащеності виробництва. Серед таких показників варто виділити: величину прибутку підприємства, вартість основних виробничих фондів (економічні); продуктивність праці, питома вага управлінців у загальній чисельності працівників (соціальні); виробнича потужність обладнання чи устаткування, витрати на модернізацію та оновлення технології (технологічні); оскільки вони безпосередньо впливають на зміну значення показника фондооснащеності виробництва. Після визначення основних показників, яких прагне досягнути організація, необхідно розробити заходи щодо досягнення заданих параметрів фондооснащеності виробництва. Такими заходом може бути модернізація технологій організації чи автоматизація виробничих трудомістких процесів тощо [5, с. 50].

Наступним етапом під час здійснення процесу управління фондооснащеністю виробництва є закріплення за конкретними посадовими особами (чи підрозділами) посадових обов'язків, які стосуються управління фондооснащеністю виробництва, їх відповідальності та повноважень.

Як зазначають О. Кузьмін та О. Мельник [5, с. 74], повноваження – це обмежене право використовувати ресурси підприємства (матеріальні, фінансові, трудові та ін.) і спрямовувати зусилля підлеглих працівників на виконання встановлених завдань. Повноваження делегують посаді, а не особі. Своєю чергою, відповідальність – це покладений на посадову особу обов'язок виконувати поставлені завдання і забезпечувати їх позитивне вирішення. У процесі управління фондооснащеністю виробництва на цьому етапі треба чітко встановити межі повноважень для кожного працівника щодо досягнення встановленого на попередньому етапі значення показника фондооснащеності. Це можна здійснити шляхом внесення змін у їхні посадові інструкції.

Мотивування працівників, котрі задіяні до процесу управління фондооснащеністю виробництва, може бути досить різноманітним. Як відомо, мотивація праці – це вирішальний чинник успіхів в управлінні підприємством та результативності роботи [2, с. 290]. Мотивування працівників здійснюється відповідно до потреб організації і працівників у ній залежно від необхідності,

обумовленої навколишнім середовищем. Очевидно, що під час стимулювання працівників, котрі задіяні до процесу управління фондооснащеністю виробництва, потрібно проаналізувати зміст вимог, висунутих навколишнім середовищем, у якому діє підприємство, а також потреби організації; крім того, не слід оминати й індивідуальні потреби, що дуже різні в різних людей [4, с. 56]. Таким чином, мотивування працівників передбачатиме використання відповідних теорій мотивування, а також матеріальних стимулів.

Контролювання рівня виконання завдань та досягнення цілей, що стосуються показника фондооснащеності виробництва, є одним із основних етапів реалізації процесу управління фондооснащеністю виробництва на підприємстві в межах технології менеджменту, оскільки дає змогу виявити відповідні відхилення, збої та вади і причини їх виникнення. Як відомо з літературних джерел, контроль за етапами здійснення виробничо-господарської діяльності є: попередній, поточний та завершальний. Тому відповідні відхилення та вади можна виявити на будь-якому виді контролю і надалі уникати нагромаджень та повторень помилок.

Процес контролювання виконання завдань та досягнення цілей, що стосуються показника фондооснащеності виробництва, повинен реалізовуватись в певній послідовності: потрібно чітко визначити завдання контролю, тобто досягнення певного значення показника фондооснащеності виробництва; необхідно підібрати критерії та стандарти, за якими буде оцінюватися показник фондооснащеності виробництва. Наступний етап контролювання передбачає здійснення фактичних параметрів, які характеризують різні аспекти управління фондооснащеністю виробництва, зіставлення їх із плановими, нормативними. І завершальним етапом є визначення масштабів відхилень та прийняття рішень про необхідність здійснення коригувальних дій. Здійснення коректив (усунення вад, коригування стандартів тощо) реалізується завдяки функції регулювання [5, с. 115].

Регулювання покликане усунути всі вади, відхилення, збої, що були виявлені у процесі контролювання виконання завдань та досягнення цілей, що стосуються показника фондооснащеності виробництва. При цьому ці заходи можуть вживатись на всіх попередніх етапах технології менеджменту (планування значення показника фондооснащеності виробництва на підприємстві; закріплення за конкретними посадовими особами (чи підрозділами) посадових обов'язків, які стосуються управління фондооснащеністю виробництва, їх відповідальності та повноважень; мотивування працівників, які залучені до процесу управління фондооснащеністю виробництва). Для цього застосовуються коригувальні дії (усунення відхилень, перегляд стандартів та критеріїв) та зазначені вище функції удосконалюються в системі організації [5, с. 121].

Реалізація усіх цих етапів і забезпечує процес управління фондооснащеністю виробництва на підприємстві. Від рівня якості реалізації кожного з таких етапів залежить і рівень якості управління фондооснащеністю загалом.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Наукова новизна полягає в тому, що автори з позиції функціонального підходу розглянули процес управління фондооснащеністю виробництва та визначили перелік завдань, що треба виконати на кожному з виокремлених етапів. Це надасть змогу керів-

никам, власникам та іншим суб'єктам ефективно управляти цим процесом та забезпечувати досягнення запланованого значення показника фондооснащеності.

Література

1. Бойчик І.М. / Економіка підприємства : навч. посібн. / І.М. Бойчик. – Вид. 2-ге, [доп. і перероб.]. – К. : Вид-во "Атіка", 2007. – 527 с.
2. Данилюк В.М. Менеджмент персоналу : навч. посібн. – Вид. 2-ге, [без змін] / В.М. Данилюк, В.М. Петюх, С.О. Цимбалюк та ін. / за заг. ред. В.М. Данилюка, В.М. Петюха. – К. : Вид-во КНЕУ, 2006. – 398 с.
3. Крайник О.П. Економіка підприємства : навч. посібн. / О.П. Крайник, Є.С. Барвінська / за ред. О.П. Крайник. – Вид. 2-ге, [доп. і перероб.]. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка" (Інформаційно-видавничий центр "ІНТЕЛЕКТ+" Ін-ту післядипломної освіти), "Інтелект-Захід", 2005. – 296 с.
4. Крамаренко В.І. Управління персоналом фірми : навч. посібн. / В.І. Крамаренко, Б.І. Холода. – К. : Вид-во ЦУЛ, 2003. – 272 с.
5. Кузьмін О.Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту : навч. посібн. / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. – Вид. 2-ге, [доп. і перероб.]. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка" (Інформаційно-видавничий центр "ІНТЕЛЕКТ+" Ін-ту післядипломної освіти), "Інтелект-Захід", 2003. – 352 с.
6. Пилипенко А.А. Менеджмент : підручник / А.А. Пилипенко, С.М. Пилипенко, І.П. Отенко. – Харків : ВД "Інжек", 2005. – 456 с.

Горбаль Н.І., Михайляк Г.В. Функциональный подход к управлению фондовооруженностью производства на предприятии

Из позиции функционального подхода, рассмотрен процесс управления фондовооруженностью производства как процесс планирования, организации, мотивирования, контролирования и регулирования, а также предоставлена характеристика каждого из этапов этого процесса.

Ключевые слова: контролирование, мотивирование, планирование, организация, основные средства, регулирование, управление, фондовооруженность производства.

Gorbal N.I., Mykhailiak G.V. Functional approach to management the capital-labor ratio of factory production.

The article from the perspective of a functional approach to the process of capital-labor ratio as production planning, organizing, motivating, monitoring and regulation and the substantial characteristic of each phase of management process.

Keywords: controlling, motivating, planning, organizing, fixed assets, management, administration, capital-labor ratio of production.

УДК 657.1:655 Доц. А.М. Должанський, канд. екон. наук – Львівська КА

ОРГАНІЗАЦІЯ РУХУ ДОКУМЕНТІВ З ОБЛІКУ ПРЯМИХ ВИТРАТ ЗА ЦЕНТРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА ПОЛІГРАФІЧНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Розглянуто організацію документообігу на поліграфічних підприємствах за центрами відповідальності з використанням розроблених форм первинних документів, які враховують основні стадії технологічного процесу підприємств досліджуваної галузі. Створений алгоритм комп'ютерного вирішення комплексу завдань з обліку витрат на виробництві зі застосуванням матричного моделювання.

Вступ. У сучасних умовах переходу економіки України від адміністративно-командної до ринкової системи господарювання зростає роль обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції. При цьому ви-